

POZICIJA DĖL MIKROKREDENCIALŲ ĮTEISINIMO LIETUVOJE

ĮVADAS

2022 m. birželio 16 d. Europos Sąjungos (ES) Taryba priėmė Rekomendaciją dėl europinio požiūrio į mikrokredencialus mokymuisi visą gyvenimą ir įsidarbinamumui skatinti. Rekomendacija siekiama remti mikrokredencialų plėtojimą, įgyvendinimą ir pripažinimą institucijose, įmonėse, sektoriuose ir tarpvalstybiniu mastu. Pagal ES Tarybos rekomendaciją, mikrokredencialas - įrašas apie mokymosi rezultatus, kuriuos besimokantis asmuo pasiekė baigęs nedidelės apimties mokymosi kursus, kurių trukmė yra mažesnė nei įprastai besimokant aukštosiose mokyklose, profesinėse mokyklose ar kitose įstaigose. Mikrokredencialai yra specifiški bei praktiški, todėl galėtų padėti patvirtinti trumpos, konkrečiai pritaikytos mokymosi patirties rezultatus, taip pat asmenys galėtų užpildyti įgūdžių spragas, reikalingas sėkmingai įsitvirtinti sparčiai kintančioje aplinkoje. Mokymosi patirties, kurią įgijus išduodami mikrokredencialai, paskirtis yra suteikti besimokančiam asmeniui konkrečių žinių, įgūdžių ir kompetencijų, padedančių patenkinti visuomenės, asmeninius, kultūrinius ar darbo rinkos poreikius. Jie gali būti atskiri arba sujungti į didesnius kredencialus, grindžiami kokybės užtikrinimu pagal sutartus atitinkamo sektoriaus ar veiklos srities standartus.

Mikrokredencialai gali būti įgyjami ne tik studijų, bet ir darbo metu. Nuolatinis kvalifikacijos kėlimas ir persikvalifikavimas yra reikšmingi aspektai, kad darbuotojai galėtų patenkinti dabartinėje darbo rinkoje naujai atsirandančius poreikius, taip įgalinant greitą ir patogią karjeros galimybių plėtrą. Taip pat, asmenims, siekiantiems įgauti papildomų socialinių, kultūrinių ir profesinių žinių, reikšminga turėti galimybę dalyvauti trumpalaikio kokybiško mokymosi sistemoje, kuri būtų prieinama įvairiu formatu, pavyzdžiui, nuotoliniu būdu, išvykos į kitą aukštąją mokyklą metu, mokantis savarankiškai, įmonių rengiamų kursų ir (ar) mokymų metu ir kita.

Nors mikrokredencialai atrodo turintys daug privalumų bei yra vis aktyviau naudojami, svarbu atsižvelgti į iššūkius, kurie gali kilti jų integracijos procese. Akademine bendruomenę atstovaujantys ekspertai tokiose organizacijose kaip Europos studentų sąjunga (ESU), Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO), Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizacija (UNESCO) ir panašiai, diskutuodami apie mikrokredencialus, jau šiandien įžvelgia problemas, kurios gali kilti norint kokybiškai juos įveikinti. Kelios iš jų yra efektyvus mikrokvalifikacijų pripažinimas, perkeliamumas ir skaidrumas, nes nėra vieningos nuomonės, apibrėžiančios šiuos faktorius, tačiau be jų neįmanomas pilnavertiškas mikrokredencialų sistemos išnaudojimas.

Be to, trūksta tinkamų kokybės užtikrinimo mechanizmų bei vienodo supratimo apie jų vertę. Kyla rizika, jog formuojamas naujas požiūris į lankstesnį ir trumpalaikį mokymąsi gali pakeisti šiuo mokymosi įrankiu suinteresuotų šalių požiūrį į tradicinį aukštąjį mokslą ir jo prasmę. Vis dėlto, aukštasis mokslas ne tik suteikia žinių ir rengia asmenis darbo rinkai, bet ir formuoja žmogaus asmenybę. Lietuvos studentų sąjunga (LSS) atkreipia dėmesį, jog siekiant suprasti mikrokredencialų naudą, svarbą bei iššūkius nereikėtų pamiršti ir tinkamų paramos bei finansavimo mechanizmų diegimo, mikrokredencialų sistemos prieinamumo klausimų.

PASKIRTIS

Mikrokredencialai yra dažnai propoguojami kaip veiksmingas sprendimas kelti darbuotojų kvalifikaciją per visą gyvenimą, tačiau reformos, susijusios su mikrokredencialų diegimu, neturėtų tapti papildoma našta ar kliūtimi mokymosi įstaigoms ir besimokantiejiems, o papildyti jų mokymosi veiklą. Trumpos mokymosi patirtys negali pakeisti tikrosios aukštojo mokslo paskirties: kurti darnią ir demokratišką, socialiai, kultūriškai ir technologiškai pažangią visuomenę (LSS, 2022a). Diegiant mikrokredencialų sistemą, turi būti atsižvelgiama į tai, kad kvalifikacijos tikslas yra ne tik parengti besimokantį darbo pozicijai, tačiau ir ugdyti jo gebėjimus suprasti pasaulį, dalyvauti socialiniame ir politiniame gyvenime bei siekti tolesnio išsilavinimo (Wheelahan & Moodie, 2021). Taip pat svarbu pabrėžti, kad vis dar trūksta daug žinių apie ilgalaikį mikrokredencialų poveikį besimokančiųjų karjerai, tad siekiant geriau suprasti pagrindinius sėkmingos mikrokredencialų sistemos įgyvendinimo iššūkius ir veiksnius, turi būti investuojami resursai į poveikio tyrimus ir įsipareigojimą juos atlikti (Beverley, 2022).

Su mikrokredencialų diegimu kyla papildomos grėsmės dėl sumažėjusios atskirties tarp viešojo ir privataus sektoriaus aukštojo mokslo srityje, nes atsiranda galimybė pasireikšti mokymosi komercializavimui. LSS pasisako prieš aukštojo mokslo komodifikaciją bei remiasi Europos studentų sąjungos požiūriu, kad mikrokredencialus svarbu kurti ir įgyvendinti pirmiausia atsižvelgiant į besimokančiųjų poreikius, o ne siekiant finansinės naudos institucijai ar vienintelio tikslo - patenkinti darbo rinkos poreikius (ESU, 2021).

Lietuvos priėmimo į aukštąjį mokslą sistema yra paremta brandos egzaminų rezultatais, nors pagal Europos studentų sąjungos požiūrį, priėmimo į aukštąsias mokyklas sistema, paremta egzaminų ir vidurkių rezultatais, yra labiau palanki tiems studentams, kurie yra iš labiau privilegijuotos socialinės ir ekonominės aplinkos (2024). Siekiant skirti daugiau dėmesio aukštojo mokslo prieinamumui, dar prieš stojant į aukštąją mokyklą, mikrokredencialai gali būti įveiklinami kaip alternatyvus ir lankstus kelias į aukštąjį mokslą. Tokia praktika jau taikoma kai kuriose užsienio valstybėse „Atvirųjų universitetų“ (angl. Open Universities) formatu, pavyzdžiui, Suomijoje ir Jungtinėje Karalystėje (Godonoga & Martin, 2020; EBPO, 2023a).

Lietuvos aukštojo mokslo sistema taip pat nėra palanki vyresnio amžiaus asmenims. Jie susiduria su iššūkiais, susijusiais su studijų lankstumu, įvairesnių studijų formų stoka (LSS, 2023). Mikrokredencialai gali tapti įrankiu, suteikiančiu naujas galimybes aukštojo mokslo prieinamumui didinti vyresnių studentų atžvilgiu, pavyzdžiui, tampant neformaliojo mokymosi pripažinimo formatu, kuriuo remiantis neformaliai įgytos kompetencijos pripažįstamos kaip formaliojo švietimo sistemos dalis (ESU, 2021). Mikrokredencialai taip pat gali būti kaip papildomas instrumentas aukštosios mokykloms siekiant sukurti lankstesnes sąlygas studijų laikotarpiu užtikrinti tarpdiscipliniškumą (LSS, 2022b).

LSS siekia atkreipti dėmesį, kad mikrokredencialų tiekėjais gali būti ne tik aukštosios mokyklos, tačiau ir privataus sektoriaus įstaigos. Vis dėlto, visoms mikrokredencialus teikiančioms organizacijoms turėtų būti keliami tokie patys studijų kokybės, pripažinimo, perkeliavimo, skaidrumo ir prieinamumo reikalavimai.

KOKYBĖS UŽTIKRINIMAS

Mikrokredencialų kokybės užtikrinimas turi būti vienas iš kertinių aspektų, siekiant garantuoti, kad šis mokymosi įrankis suteiktų realią vertę besimokantiejiems ir atitiktų akademinis bei profesinius standartus. Aukštos kokybės aukštojo mokslo sistemai būdinga tai, kad pašalinamos visos kliūtys, trukdančios į ją patekti, užtikrinama studijų pažanga ir baigimas, įgyvendinamas į studentą orientuotas požiūris į mokymąsi ir dėstymą, parengtos tinkamos pripažinimo procedūros bei teisingai vertinami studentai. Tie patys reikalavimai ir principai turi būti taikomi bet kokioms aukštos kokybės mokymosi patirtims, įskaitant mikrokredencialus (ESU, 2021).

Svarbu pabrėžti, kad mikrokredencialai neturėtų sukurti papildomos apkrovos studentams, tačiau gali būti integruoti kaip plataus spektro pasirenkamieji dalykai, praturtinantys jų studijas (LSS, 2022b). Tokiu būdu studentai gali pasirinkti papildomas mokymosi galimybes, kurios atitinka jų asmeninius ar profesinius interesus, nepridėdami papildomos naštos. Tai skatintų studentų motyvaciją ir įsitraukimą, leidžiant jiems įgyti naujų įgūdžių ir kompetencijų, kurie padės jiems sėkmingai veikti darbo rinkoje.

Taip pat organizacijos, teikiančios mikrokredencialus, turėtų apibrėžti aiškius tikslus kiekvienai mikrokredencialų programai ir nustatyti pagrindinius mokymosi rezultatus, kuriuos studentai turėtų pasiekti (ESU, 2021). Pagal šiuos tikslus turėtų būti organizuojamas kiekvieno studento vertinimas, apimantis įvairaus formato atsiskaitymus, kad būtų galima objektyviai nustatyti, ar studentas turi pakankamai žinių ir įgūdžių įgyti mikrokredencialą. Tai padėtų užtikrinti, kad mikrokredencialai realiai atspindėtų studento įgytas kompetencijas.

Mikrokredencialus kuriančios įstaigos turi būti įvertintos ir patvirtintos akredituotų išorinių studijų kokybės užtikrinimo institucijų kaip galinčios teikti kokybiškus mikrokredencialus. Šios įstaigos turi turėti stiprias vidines studijų kokybės užtikrinimo sistemas, kurios garantuotų, kad jų teikiami mikrokredencialai atitinka keliamus kokybės reikalavimus. Vertinant mokymo įstaigas, būtina atsižvelgti į tai, ar jų vidinės kokybės užtikrinimo procedūros apima besimokančiųjų atsiliėpimus ir kitas grįžtamojo ryšio formas. Tokiu būdu užtikrinama nuolatinė programų kokybės priežiūra ir jų tobulinimas.

Besimokantieji, atliepiantys skirtingus įgūdžių lygius, taip pat turi įvairius poreikius, o ši įvairovė turi atsispindėti mikrokredencialų pasiūloje. Pavyzdžiui, tarp aukštojo mokslo absolventų, kai kurie asmenys gali siekti pagilinti savo žinias ir įgūdžius jų pasirinktoje specializacijos kryptyje, o kiti - persiorientuoti į visiškai kitą kryptį. Pirmuoju atveju, mikrokredencialai turi orientuotis į aukštesnio lygio kompetencijų pasiūlą, o antruoju atveju - į pradžios mokymąsi. Besimokančiųjų poreikių skirtumai dar labiau išryškėja, kai mokosi asmenys iš socialiai pažeidžiamų grupių. Besimokantieji, neturintys aukštojo mokslo kvalifikacijos, gali pageidauti stoti į programą, kuri yra atvira visiems ir pagal kurią galima siekti įgyti aukštąjį išsilavinimą. Besimokantiems, neturintiems pagrindinių kalbos ir skaitmeninių įgūdžių, gali reikėti lankyti kursus, kurie juos parengtų labiau specializuotoms mikrokredencialų programoms.

Besimokantiejiems, kilusiems iš socialiai pažeidžiamų grupių, mikrokredencialų tiekėjai turi užtikrinti sąlygas mokytis diegiant papildomas paramos priemones bei kuriant mechanizmus, padedančius įstaigoms, kuriančioms mikrokredencialus, identifikuoti individualius besimokančiųjų poreikius. Dėl šios priežasties, besimokančiųjų dalyvavimas kuriant mikrokredencialų kursus ir susijusį reglamentavimą užtikrina politikos formuotojų ir paslaugų tiekėjų supratimą apie skirtingų besimokančiųjų grupių poreikius (EBPO, 2023b).

PRIPAŽINIMAS, PERKELIAMUMAS IR SKAIDRUMAS

Pripažinimas, perkeliamumas ir skaidrumas yra svarbūs aspektai siekiant įveikinti mikrokredencialų paskirtį kaip alternatyvų kelią į aukštąjį mokslą, užtikrinti mokymosi visą gyvenimą (MVG) sistemos lankstumą ir vertę, išlaikyti aktualumą darbdaviams, norintiems atpažinti ir vertinti jų darbuotojų kompetencijas, nepriklausomai nuo mikrokredencialų tiekėjo.

Šiuo metu ankstesnis mokymasis dažnai peržiūrimas ir pripažįstamas aukštojo mokslo institucijose pagal jų vidaus ankstesnio mokymosi pasiekimų užskaitymo tvarką, tačiau tokios tvarkos nėra paprastai pritaikomos. Ankstesnio mokymosi pripažinimas dauguma atvejų nėra automatizuotas procesas, kai aukštosios mokyklos administracija turi atskirai peržiūrėti kiekvieną prašymą rankiniu būdu (EBPO, 2021b). Taikant tokias tvarkas, dėl didelės mikrokredencialų gausos ir įvairovės, gali būti sunku užtikrinti efektyvią pripažinimo ir perkeliamumo sistemą, o efektyvus mikrokredencialų pripažinimas ir perkeliamumas yra lankstumo - esminės mikrokredencialų ypatybės - pagrindas. Be to, kai kurios aukštosios mokyklos jau dabar taiko papildomus administracinius mokesčius studentams, siekiantiems įsiskaityti ankstesnio mokymosi rezultatus. LSS nuomone, pripažinimo įrankiai neturi būti apmokestinami siekiant prieinamumo užtikrinimo.

Siekiant įveikti iššūkius, susijusius su mikrokredencialų pripažinimu, perkeliamumu ir skaidrumu, turi būti sudaryti universalūs standartai, kuriais remiantis turėtų veikti mikrokredencialų sistema. Prie to prisidėti gali bendro, visuotinai suprantamo mikrokredencialų apibrėžimo reglamentavimas, pavyzdžiui, remiantis ES Tarybos Rekomendacijos dėl europinio požiūrio į mikrokredencialus teikiama sąvoka (2022).

Universalumui ir mikrokredencialų kokybei užtikrinti taip pat turėtų būti naudojami jau egzistuojantys Bolonijos proceso įrankiai kaip mikrokredencialų susiejimas su nacionaline ir Europine kvalifikacinėmis sandaromis nustatant mokymosi lygius ir standartus mokymosi rezultatams apibrėžti, krūvio įvertinimas remiantis Europos kreditų perkėlimo ir kaupimo sistema (ECTS), kokybės užtikrinimo mechanizmo pagrindimas Europos aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo nuostatomis ir gairėmis (ESG) (ESU, 2021). Pasinaudojus galimybe diegti mikrokredencialų sistemą, remiantis Europos aukštojo mokslo erdvės (EHEA) priemonėmis, užtikrinama galimybė siekti efektyvaus mikrokredencialų pripažinimo, perkeliavimo ir skaidrumo tarptautiniu ir nacionaliniu lygmenimis.

Dėl plačios mikrokredencialų pasiūlos asmenims gali kilti sunkumų siekiant nustatyti, kurie mikrokredencialai labiausiai atitinka jų poreikius. Tai yra ypač aktuali problema pažeidžiamoms socialinėms grupėms, kurios gali pasižymėti žinių spragomis, susijusiomis su darbo rinkos konteksto išmanymu. Be to, asmenims, siekiantiems įgyti mikrokalifikaciją, gali būti sunku įvertinti siūlomų mikrokredencialų vertę, kokybę bei įtaką jų ateičiai. Siekiant užtikrinti mikrokredencialų ekosistemos skaidrumą ir perkeliavimą, svarbi yra atvira prieiga prie išsamios informacijos apie tiekiamus mikrokredencialus. Tai pasiekti gali padėti centralizuotas, nuolat atnaujinamas ir prižiūrimas mikrokredencialų registras, leidžiantis lengviau palyginti mikrokredencialų ypatumus tarpusavyje. Egzistuojant tokiam registrai, svarbu standartizuoti viešai pateikiamą informaciją, kuri apibūdina mikrokredencialus. Nors ES Taryba yra išskyrusi rekomenduojamą informacijos pateikimo apie mikrokredencialus standartą (2022), to gali nepakakti besimokančiajam skaidriai įvertinti mikrokredencialų teikiamą potencialią naudą. Šią spragą gali padėti sumažinti kiekybinių ir kokybinių rodiklių, įrodančių mikrokredencialų potencialų poveikį besimokančiajam, įtraukimas į registro duomenis, pavyzdžiui, buvusių besimokančiųjų grįžtamasis ryšys, mikrokalifikaciją įgijusių asmenų įsidarbinamumas, atlyginimo rėžiai, perėjimas į aukštąjį mokslą ir pan. (EBPO, 2023c) Taip pat į registrą reikėtų įtraukti informaciją apie skirtingų tiekėjų mikrokredencialų pripažinimą ir apjungimą nacionaliniu ir tarptautiniu lygmenimis skirtingose institucijose.

Lietuvos studentų sąjunga pripažįsta, kad mikrokredencialų sistemos sėkmė yra paremta tarpinstituciniu pasitikėjimu. Tarpinstitucinės partnerystės gali palengvinti šį pasitikėjimą, o taip pat ir pripažinimo, perkeliavimo bei skaidrumo potencialą, tačiau reikalauja intensyvių ir plačių diskusijų tarp skirtingų suinteresuotų šalių (EBPO, 2021).

Iniciatyvos, skatinančios susitarimus tarp mikrokredencialus tiekiančių ir įveiklinančių subjektų - verslo ir ne pelno siekiančių organizacijų, aukštųjų mokyklų, valdžios institucijų bei kokybės užtikrinimo agentūrų - gali paspartinti kelią automatinio pripažinimo link. Institucijos taip pat gali prisidėti prie mikrokredencialų sistemos kūrimo apibrėždamos jai reikalingą reguliacinį pagrindą. Nors mikrokredencialų tiekėjai gali siekti kurti tokią sistemą ir be reguliacinės sistemos, tai gali kelti riziką, jog bus netinkamai sprendžiami pagrindiniai iššūkiai, susiję su skaidrumu, teisingumu ir kokybe (EBPO, 2023c).

FINANSAVIMAS

Kartu su mikrokredencialų sistemos įvedimu paraleliai turėtų būti diegiamos paramos sistemos bei finansavimo mechanizmai. Sparčiai besikeičiančioje darbo rinkoje mokymasis visą gyvenimą yra reikšmingas, nes atveria studijų ir mokymosi galimybes naujiems besimokantiesiems, kurie dažnai lieka nuošalyje tradicinėje švietimo sistemoje. Tinkamas mikrokredencialų finansavimas užtikrintų, kad asmenys, nepaisant savo socioekonominės padėties, turėtų galimybę kelti savo kvalifikaciją ir persikvalifikuoti.

Pastebima, kad mikrokredencialų programos ir kitos trumpos mokymosi patirtys yra dažnai apmokamos asmeninėmis besimokančiojo arba jo darbdavio lėšomis (EBPO, 2021a). Dėl šios priežasties kyla rizika, kad mikrokredencialų mokymosi programos bus ribotai prieinamos ir tik tiems, kurie turi pakankamų finansinių resursų. Siekiant to išvengti, kai kurios valstybės įdiegė nuolatinį ir tikslinį viešąjį finansavimą, skirtą besimokančiųjų, darbdavių ir(ar) paslaugų teikėjų stipendijoms teikti. Pavyzdžiui, Singapūre patvirtintų mikrokredencialų tiekėjų siūlomų programų išlaidos yra padengiamos iki 70% visiems Singapūro piliečiams ir nuolatiniais gyventojams, iki 90% asmenims, vyresniems nei 40 metų, ir mažų bei vidutinių įmonių darbuotojams bei iki 95% asmenims su negalia (EBPO, 2023b). Vis dėlto, svarbu pabrėžti, kad skiriant finansavimą mikrokredencialų iniciatyvoms, negali nukentėti tradicinio aukštojo mokslo finansavimas.

Taip pat, prie mikrokredencialų finansavimo galėtų prisidėti verslai, finansuodami mikrokredencialus būsimiems ir(ar) esamiems darbuotojams, taip keldami jų kompetencijas siekiant išlikti konkurencingomis įmonėmis sparčiai augančiame verslo sektoriuje. Įmonėms, kurios skatina ir finansuoja mikrokredencialus darbuotojams, valstybinės institucijos galėtų suteikti mokestinę lengvatą.

Dar viena paramos mechanizmų alternatyva yra individualios mokymosi paskyros besimokantiesiems. Lietuvoje jau egzistuoja „Kursuok“ platforma, kuri išpildo šio mechanizmo realizavimą. Mikrokredencialus teikiančias programas galima integruoti į „Kursuok“ platformą, siekiant išnaudoti jau turimas priemones mikrokredencialų sistemos įgyvendinimui. Vis dėlto, EBPO atlikta analizė (2019) rodo, kad teisingų ir veiksmingų individualių mokymosi paskyrų kūrimas yra sudėtingas procesas. Vienas iš didžiausių iššūkių, yra nepakankamai atstovaujama dalyvių grupių, pavyzdžiui, žemo išsilavinimo asmenų, žemos kvalifikacijos darbuotojų, dirbančių pagal nestandartines sutartis ar mažose įmonėse, arba moterų, grįžtančių iš vaiko priežiūros atostogų, įsitraukimas (EBPO, 2019). Mažą šių grupių dalyvavimo lygį iš dalies lemia žemas ankstesnių įgūdžių lygis ir lūkesčiai, kad darbo užmokestis padidės nedaug. Dėl šios priežasties, siekiant padidinti dalyvavimo rodiklius, reikia didinti finansinę paramą besimokantiesiems iš socialiai pažeidžiamų grupių.

PRIEINAMUMAS

Mikrokredencialai gali būti panaudojami siekiant palengvinti galimybes įgyti aukštąjį išsilavinimą, gerinti vidurinio ir aukštojo mokslo sąsajas ir suteikti alternatyvius kelius į aukštąjį mokslą, tačiau daugelis ES siūlomų mikrokredencialų nėra skirti šiam tikslui pasiekti ir jais dažnai gali naudotis tik aukštųjų mokyklų studentai ir absolventai (EBPO, 2023b). Be to, duomenys rodo, kad Europos aukštojo mokslo institucijų siūlomos trumposios mokymosi patirtys, išskyrus Šiaurės šalis, retai kada yra skirtos remti aktyvesnį įsitraukimą į aukštąjį mokslą (EBPO, 2021b). Šiuo metu daugiausia naudos iš mikrokredencialų gauna finansiškai pajėgūs, brandūs ir grįžtantys besimokantieji: jiems labiausiai yra patrauklus lankstumas, kurį gali suteikti mikrokredencialai, ir jie dažniausiai geba savarankiškai mokytis, kad galėtų visapusiškai pasinaudoti lanksčiu ir laipsnišku mokymusi. Vis dėlto, dėl šios priežasties kyla grėsmė, kad mikrokredencialai gali padidinti esamą nelygbę švietimo sistemoje (EBPO, 2023b).

Prieinamumas turi būti vienas iš pagrindinių mikrokredencialų sistemos principų, užtikrinantis, kad kiekvienas asmuo, nepriklausomai nuo savo padėties, turėtų galimybę mokytis ir tobulėti. Mikrokredencialų įgalinimas suteiktų daugiau galimybių, kurios yra ypač svarbios žmonėms iš socialiai pažeidžiamų grupių, atsižvelgiant į tai, kad dažnai tradicinės švietimo sistemos gali būti mažiau prieinamos dėl įvairių barjerų.

Laipsnį suteikiančios švietimo programos reikalauja ilgalaikių įsipareigojimų, fiksuotų mokymosi vietų ir laiko, turi remtis griežtais studijų vykdymo reikalavimais (Lietuvos Respublikos Švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymas dėl Bendrųjų studijų vykdymo reikalavimų aprašo patvirtinimo, 2016), kurie gali būti sunkiai suderinami su asmeniniu ir profesiniu gyvenimu, ypač tiems, kurie yra žemo socioekonominio statuso, turi individualių poreikių, kylančių iš negalios ar yra vyresnio amžiaus studentai.

Mikrokredencialai taip pat gali tapti prieinamumą gerinančiu mechanizmu leidžiant besimokantiesiems išbandyti aukštojo mokslo sistemą be finansinių ir laiko įsipareigojimų. Galimybė išbandyti aukštąjį mokslą gali padėti abiturientams, neužtikrintiems dėl stojimo į aukštąją mokyklą, įskaitant studentus, siekiančius pirmojo išsilavinimo savo šeimoje. Be to, galimybė tyrinėti skirtingas studijų kryptis prieš įsipareigojant studijuoti tradicinėje studijų programoje gali palengvinti mokymosi gebėjimų, interesų ir programos savybių atitikimą ir taip prisidėti prie mažesnio studentų nubyrėjimo skaičiaus laipsnį suteikiančiose studijų programose. Tokia praktika yra taikoma Norvegijoje, vadinama „årsstudium“, taip pat ir kai kuriose Belgijos aukštosiose mokyklose (EBPO, 2023b).

Išsamios informacijos apie mikrokredencialus teikimas gali padėti nepakankamai atstovaujamiems besimokantiesiems sužinoti apie mokymosi galimybes ir priimti tinkamus sprendimus, susijusius su studijomis. Pavyzdžiui, Singapūre veikia informacinis portalas „MySkillsFuture“, kuriuo mokiniai mokosi naudotis mokyklose teikiamų karjeros orientavimo paslaugų metu (EBPO, 2023b). Be to, vélesniame amžiuje visiems asmenims, norintiems gauti patarimų dėl karjeros ir įgūdžių tobulinimo, gali būti teikiamos tolimesnio mokymosi ir karjeros konsultavimo paslaugos.

Nebūtina apsiriboti tradiciniu informavimu ir konsultavimu, kad būtų pasiekiami besimokantieji iš socialiai pažeidžiamų grupių. Galima siekti užmegzti partnerystę su įvairiomis suinteresuotosiomis šalimis, pavyzdžiui, bendradarbiaujant su įvairiomis organizacijomis ir institucijomis, kaip „Women Go Tech“, „Sopa“, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba ir panašiai, įtraukiant jas į programų rengimą bei informacijos sklaidą. Sėkmingos iniciatyvos gali padėti besimokantiesiems ne tik gauti ir baigti mikrokredencialus, bet ir pasiūlyti platų spektrą paramos priemonių karjeros vystymuisi. Pavyzdžiui, besimokantieji gali gauti techninę pagalbą rengiant gyvenimo aprašymus, praktikuojantis darbo pokalbiams bei priimant svarbius karjeros sprendimus.

Mikrokredencialai gali būti tiekiami ir skaitmeniniu būdu bei taip padėti užtikrinti informacijos prieinamumą, tačiau būtina atkreipti dėmesį ir į skaitmeninę atskirtį, kurią sukelia ribotas prieinamumas prie technologijų ar interneto. Lietuvos studentų sąjunga mano, kad visos socialinės grupės turi turėti prieigą prie reikiamų technologijų, kad galėtų pilnai pasinaudoti mikrokredencialų teikiamomis galimybėmis.

APIBENDRINIMAS

Kas yra mikrokredencialai?

Mikrodencialai yra trumpalaikių mokymosi kursų rezultatai, leidžiantys asmenims greitai ir efektyviai įgyti specifinių žinių ir įgūdžių. Mikrokredencialų įteisinimas Lietuvoje gali prisidėti prie mokymosi visą gyvenimą ir įsidarbinamumo skatinimo. Mikrokredencialai gali būti įgyjami tiek studijų, tiek darbo metu, skatinant kompetencijų kėlimą ar persikvalifikavimą. Vis dėlto, jų įgyvendinimas reikalauja spręsti tam tikrus kylančius iššūkius.

Kokia yra mikrokredencialų paskirtis?

Lietuvos aukštojo mokslo sistema turėtų stengtis prisitaikyti prie mikrokredencialų sistemos pokyčių tokiu būdu, kad būtų išlaikoma aukštojo mokslo tikroji paskirtis. Be to, turi būti siekiama įgyvendinti tyrimus, vertinančius mikrokredencialų poveikį besimokančiųjų karjerai. Lietuvos studentų sąjunga tiki, kad mikrokredencialų pagrindinis tikslas nėra tik tenkinti darbo rinkos poreikius, pavyzdžiui, mikrokredencialai gali tapti alternatyviu keliu į aukštąjį mokslą ar lankstesniu būdu įgyti kvalifikaciją vyresnio amžiaus studentams. LSS pabrėžia, kad mikrokredencialus gali teikti ir privataus sektoriaus įstaigos, tačiau visiems mikrokredencialų tiekėjams reikalavimai turi būti vienodi.

Kaip turi atrodyti mikrokredencialų kokybės užtikrinimas?

Mikrokredencialų kokybės standartai neturi nutolti nuo aukštojo mokslo keliamų standartų. Taip pat mikrokredencialai neturėtų tapti papildoma našta studentams, o būti papildoma mokymosi galimybe. Organizacijos, teikiančios mikrokredencialus, turėtų apibrėžti aiškius tikslus kiekvienai mikrokredencialų programai ir nustatyti pagrindinius mokymosi rezultatus, kuriuos studentai turėtų pasiekti. Pagal šiuos tikslus turėtų būti organizuojamas kiekvieno studento vertinimas. Mikrokredencialų tiekėjai turi būti patvirtinti kaip turintys stiprią vidinę kokybės užtikrinimo sistemą. Į kokybės užtikrinimą turi būti įtrauktas besimokančiųjų grįžtamasis ryšys, o mikrokredencialų reglamentavimas ir kokybės užtikrinimas turi orientuotis į besimokančiųjų poreikius.

Kaip užtikrinti mikrokredencialų pripažinimą, skaidrumą ir perkeliamumą?

Dėl didelės mikrokredencialų pasiūlos, reiktų siekti automatizuoto pripažinimo įgyvendinimo. Siekiant palengvinti pripažinimo procedūras, taip pat turi būti naudojami universalūs standartai, skatinamas tarpinstitucinis pasitikėjimas. Mikrokredencialų sistemos skaidrumą gali padėti užtikrinti įvairios informacijos apie mikrokredencialus atviras prieinamumas viešumoje.

Kaip turi atrodyti mikrokredencialų finansavimas?

Remiantis kitų šalių praktika, tikslinis finansavimas yra efektyviausias būdas diegiant paramos sistemas mikrokredencialams įgyti, bet dėl tokio tipo finansavimo negali nukentėti aukštojo mokslo finansavimas. Prie finansavimo gali prisidėti verslai. Be to, mikrokredencialus galima integruoti į jau egzistuojančią individualių mokymosi paskyrų sistemą „Kursuok“, bet turi būti užtikrinamas šios sistemos prieinamumas.

Kaip užtikrinti mikrokredencialų prieinamumą?

Europoje mikrokredencialai yra vangiai išnaudojami prieinamumui. Vis dėlto, dėl unikalios mikrokvalifikacijų programų lankstumo, svarbu kurti papildomas prieinamumo galimybes. Mikrokredencialai taip pat gali tapti būdu išbandyti aukštąjį mokslą dar nepasiruošusiems asmenims, o profesinis konsultavimas padėtų jiems lengviau prisitaikyti prie sistemos. Be to, bendradarbiavimas su įvairiomis organizacijomis ir institucijomis gali padėti plačiau išviešinti socialiai pažeidžiamoms grupėms teikiamas mikrokredencialų galimybes. Prieinamumą gali padėti užtikrinti ir mikrokredencialų skaitmenizavimas, tačiau turi būti užtikrinamos techninės infrastruktūros galimybės besimokantiems.

LITERATŪRA

1. Beverley, O. (2022). Towards a common definition of micro-credentials (pp. 14). Paris: UNESCO. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381668>
2. EBPO (2019). Individual Learning Accounts: Panacea or Pandora's Box? Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/203b21a8-en>
3. EBPO (2021). Micro-credential innovations in higher education: Who, What and Why?. OECD Education Policy Perspectives, (39). Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/f14ef041-en>
4. EBPO (2021). Quality and value of micro-credentials in higher education: Preparing for the future. OECD Education Policy Perspectives, (40). Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9c4ad26d-en>
5. EBPO (2023). Micro-credential policy implementation in Finland, the Slovak Republic, Slovenia and Spain. OECD Education Policy Perspectives, (86). Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/c3daa488-en>
6. EBPO (2023). Micro-credentials for lifelong learning and employability: Uses and possibilities. OECD Education Policy Perspectives, (66). Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9c4b7b68-en>
7. EBPO (2023). Public policies for effective micro-credential learning. OECD Education Policy Perspectives, (85). Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/a41f148b-en>
8. European Students' Union (2021). Statement on Micro-credentials. <https://esu-online.org/policies/bm80-statement-on-micro-credentials/>
9. European Students' Union (2021). Policy Paper on Social Dimension - BM85. <https://esu-online.org/policies/policy-paper-on-social-dimension-bm85/>
10. Europos Sąjungos Taryba (2022). Pasiūlymas dėl Tarybos rekomendacijos dėl europinio požiūrio į mikrokredencialus mokymuisi visą gyvenimą ir įsidarbinamumui skatinti. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9237-2022-INIT/lt/pdf>
11. Godonoga, A., & Martin, M. (2020). SDG 4 - Policies for flexible learning pathways in higher education: taking stock of good practices internationally. Paris: UNESCO. <https://www.iiep.unesco.org/en/publication/sdg-4-policies-flexible-learning-pathways-higher-education-taking-stock-good-practices>
12. Lietuvos Respublikos Švietimo, mokslo ir sporto ministro 2016 m. gruodžio 30 d. įsakymas dėl Bendrųjų studijų vykdymo reikalavimų aprašo patvirtinimo Nr. V-1168. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a4caf862ced511e6a476d5908abd2210/asr>
13. Lietuvos studentų sąjunga (2022). Lietuvos studentų sąjungos aukštojo mokslo vizijos gairės: Aukštojo mokslo paskirtis. Žiūrėta 2024 m. liepos 11 d. <http://www.lss.lt/wp-content/uploads/2022/03/Aukstojo-mokslo-paskirtis.pdf>
14. Lietuvos studentų sąjunga (2022). Lietuvos studentų sąjungos aukštojo mokslo vizijos gairės: Studijų kokybės samprata. Žiūrėta 2024 m. liepos 11 d. <http://www.lss.lt/wp-content/uploads/2022/03/Studiju-kokybes-samprata.pdf>
15. Lietuvos studentų sąjunga (2023). Lietuvos studentų sąjungos aukštojo mokslo vizijos gairės: Socialinė dimensija aukštajame moksle. Žiūrėta 2024 m. liepos 11 d. <http://www.lss.lt/wp-content/uploads/2023/09/Galutine-redakcija-SD.pdf>
16. Wheelahan, L., & Moodie, G. (2021). Gig qualifications for the gig economy: Micro-credentials and the 'Hungry Mile.' Higher Education, 83(6), 1279-1295. <https://doi.org/10.1007/s10734-021-00742-3>